

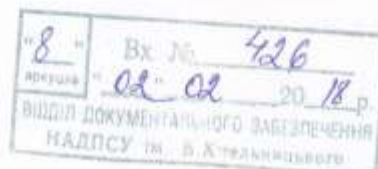
ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента
Дем'янюка Юрія Анатолійовича на дисертаційне дослідження **Тарасенко
Наталії Миронівни „Педагогічні умови формування безпечного
освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах”**,
представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні формується дискурс щодо створення таких умов функціонування вищих навчальних закладів, котрі б комплексно сприяли досягненню високого рівня якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Враховуючи відкритий характер сучасних освітніх систем, досягнення такої мети неможливе без формування безпечного освітнього середовища, яке повинне слугувати зоною безпеки, в якій би себе почували повністю захищеними усі суб'єкти освітнього процесу. Окрім того, створення безпечного освітнього середовища є однією з пріоритетних умов доступності якісної конкурентоспроможної освіти, напрями якої окреслені в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

Попри значний науковий доробок в педагогічній науці щодо формування освітнього середовища, проблема його захищеності та постійного контролю за його станом в умовах вищої військової школи ще залишається невирішеною. Дослідженню цієї проблеми присвячена тема дисертації Тарасенко Наталії Миронівни «Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах». Наталія Миронівна зуміла окреслити зазначену проблему та привернути увагу до напрямів її вирішення.

Дисертант вдало обґрунтовує вибір теми дослідження, структура доказів щодо її актуальності є виваженою і переконливою. Н. М. Тарасенко аргументовано оцінює готовність науки та її методів до подальшого розвитку у напрямку, який визначається обраною темою.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до до плану наукової і науково-технічної діяльності Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного в межах науково-дослідної роботи «Організаційно-педагогічні засади формування безпечного освітнього середовища у вищому військовому навчальному закладі» (шифр «Середовище», державний реєстраційний номер 0101U001771).

На основі вищезазначеного можна сформулювати висновок про своєчасність, перспективність та доцільність теми дисертаційного дослідження.

1. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертантом:

визначено сутність безпечного освітнього середовища вищого військового навчального закладу як середовища, що захищене від можливих різноманітних небезпек та загроз, які можуть спричинити негативний вплив на нього чи вносити деструктивні зміни;

розроблено теоретичну модель формування безпечного освітнього середовища вищого військового навчального закладу, яку подано такими блоками: цілепокладання (мета; завдання; принципи), змістовно-виконавчий (компоненти освітнього середовища; види безпеки в освітньому середовищі ВВНЗ; педагогічні умови; форми та методи їх реалізації) і діагностичний (критерії; показники; параметри; рівні);

обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища вищого військового навчального закладу (впровадження гуманістичного підходу у процес формування військового фахівця у вищому військовому навчальному закладі;

інтенсивна адаптація курсантів до специфічних умов вищого військового навчального закладу; навчання майбутніх офіцерів методам і технологіям роботи в умовах стресових ситуацій; формування готовності курсантів до протидії впливу можливих інформаційних викликів та загроз в освітньому середовищі вищого військового навчального закладу). Зазначені результати одержані вперше, що підкреслює їхню наукову новизну.

3. Нові факти, одержані здобувачем

У дисертаційному дослідженні Наталії Миронівни Тарасенко уперше обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні формування безпечного освітнього середовища вищого військового навчального закладу:

впровадження гуманістичного підходу у процес формування військового фахівця у вищому військовому навчальному закладі;

інтенсивна адаптація курсантів до специфічних умов вищого військового навчального закладу;

навчання майбутніх офіцерів методам і технологіям роботи в умовах стресових ситуацій;

формування готовності курсантів до протидії впливу можливих інформаційних викликів та загроз в освітньому середовищі вищого військового навчального закладу.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Вірогідність та надійність отриманих результатів дослідження забезпечено методологічним обґрунтуванням вихідних положень, використанням валідних діагностичних методик, адекватних меті та завданням дослідження; чіткістю постановки експерименту; системою критеріїв; єдиним порядком одержання та фіксації результатів; поєднанням кількісно-якісних емпіричних даних; репрезентативністю вибірки та застосуванням статистичних методів при аналізі експериментальних даних.

Найбільш суттєві наукові результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях. Результати

дисертаційного дослідження апробовані на науково-практичних конференціях і впроваджені в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів України.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Тарасенко Н. М. достатньо обґрунтовані й достовірні.

5. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота Тарасенко Н. М. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах.

Одержані результати мають практичне значення, оскільки дають можливість на якісно новому рівні вирішувати питання професійної підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, а також правоохоронних органів та інших силових структур. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (акт про реалізацію № 26/1/681 від 25.01.2017 р.), Національного університету оборони України імені І. Черняхівського (акт впровадження № 182/985 від 14.03.2017 р.), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт впровадження № 518/141 від 22.05.2017 р.), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (акт впровадження № 2335 від 12.06.2017 р.), Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (акт впровадження № 8/1346/04-07 від 16.06.2017 р.)

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення та експериментальні дані можуть бути використані вищими військовими навчальними закладами для підвищення

стану безпеки освітнього середовища вищих військових навчальних закладів, вдосконалення функціонування освітнього процесу загалом.

Висновки дисертації можуть слугувати основою для подальших наукових пошуків, пов'язаних з розробкою нових підходів щодо розроблення системи моніторингу освітнього середовища щодо безпеки, планування наукового та навчально-методичного забезпечення безпечного освітнього середовища тощо.

7. Оцінка змісту дисертації, її завершеності у цілому

Аналізуючи дисертаційне дослідження, відзначимо, що робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел.

У першому розділі – «Теоретичні основи формування безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах» – висвітлено теоретичні основи формування безпечного освітнього середовища у вищій військовій освіті; розкрито сутність і зміст понять «освітнє середовище» та «безпечне освітнє середовище»; розглянуто загрози, небезпеки і ризики у чотирьох видах безпеки в освітньому середовищі; проаналізовано особливості формування безпечного освітнього середовища у вищому військовому навчальному закладі, подано структуру безпечного освітнього середовища ВВНЗ і визначено принципи його формування.

У другому розділі – «Роль педагогічних умов у формуванні безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах» – визначено критерії, показники, параметри та рівні сформованості безпечного освітнього середовища ВВНЗ; обґрунтовано педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища ВВНЗ, а також методика їх реалізації в освітньому процесі; подано модель формування безпечного освітнього середовища ВВНЗ.

У третьому розділі – «Особливості організації та результати проведення педагогічного експерименту» – подано методика, особливості організації, зміст та аналіз результатів педагогічного експерименту, а також

методичні рекомендації ННП щодо підвищення ефективності формування БОС у ВВНЗ.

Дисертаційна робота Тарасенко Н. М. за своєю структурою та змістом є завершеним науковим дослідженням.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. У розділі 1 дисертації, здійснюючи опис безпечного освітнього середовища у вищому військовому навчальному закладі, дисертантом виділяються його особливості без достатнього врахування проблематики загального контексту вищої освіти. Гадаємо, необхідно було б більш чітко акцентувати увагу не на ексклюзивних характеристиках безпечного освітнього середовища ВВНЗ, а на його включеність в освітній простір держави як системи вищого порядку.

2. Зауважуємо, що автор, описуючи критерії сформованості безпечного освітнього середовища, визначає достатньо велику кількість показників. Було б доцільно, на нашу думку, зменшити їхню кількість, оскільки серед них виділяються такі, які важко перевірити, наприклад, екстремальна компетентність та психологічна стійкість.

3. Автор наголошує на тому, що до процесу формування безпечного освітнього середовища залучені всі учасники освітнього середовища, тобто командно-адміністративний склад, курсанти, науково-педагогічні працівники, забезпечуючий персонал закладу. Однак в роботі дисертант основну увагу зосереджує на ролі курсантів, оминаючи певною мірою інших суб'єктів освітнього середовища, зокрема науково-педагогічний склад.

4. На наш погляд, з метою реалізації гуманістичного підходу у формуванні особистості військового фахівця в освітньому середовищі ВВНЗ доцільно було б додати вивчення причин можливих позастатутних стосунків між курсантами і прийняття превентивних заходів щодо їх недопущення.

5. Слушним є те, що дисертант, з метою з'ясування наявного рівня сформованості безпечного освітнього середовища у ВНЗ провів констатувальний експеримент, умовно розділивши його за п'ятьма напрямками. Водночас, варто було б більш чітко систематизувати результати констатувального етапу експерименту за цими напрямками.

Проте, означені зауваження та побажання не є принциповими та ні в якому разі не знижують і не впливають на позитивну оцінку даного дослідження.

9. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Основні результати дослідження відображено в дев'ятнадцяти наукових працях, із них вісім статей – у наукових фахових виданнях України в галузі педагогіки, чотири статті – у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз даних, 1 стаття – в іноземному виданні, 6 публікацій – у матеріалах наукових конференцій (1 – у співавторстві).

Наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у друкованих працях.

Матеріали дослідження Тарасенко Н. М. доповідалися та обговорювалися під час роботи міжнародних, всеукраїнських та міжвідомчих науково-практичних конференцій.

10. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

11. Висновок

Дисертаційна робота Тарасенко Наталії Миронівни є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення. На підставі виконаних досліджень і розробок, автором здійснено комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання, яке полягало в обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних

умов формування безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах.

Дисертаційна робота «Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Тарасенко Наталія Миронівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

професор кафедри прикордонної безпеки

Національної академії Державної

прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького,

кандидат педагогічних наук, доцент

Ю. А. Дем'янюк

Підпис Ю. А. Дем'янюка завіряю:

начальник відділення контролю та документального забезпечення

Національної академії

Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

майор

І. Ю. Жилкіна

02 листопада 2018 року